

Narcis Dorin Ion

Mărturia unui istoric singuratic

**Convorbiri cu academicianul
Dinu C. Giurescu**

Cuprins

Istoricul Cetății.....	7
Pe aceeași baricadă.....	13
Mărturia unei vieți dedicate istoriei	15
Convorbiri.....	23

Pe aceeași baricadă

Cu colegul meu ceva mai vârstnic, Dinu C. Giurescu, am avut o veche și statornică relație de solidaritate amicală din vremea în care amândoi – traversând dificultățile epocii staliniste și neo-staliniste, el normator la Sovromconstrucții, eu fierar-betonist la Sala Palatului – intram într-o vagă și trecătoare normalitate la începutul anilor '60 ai veacului trecut.

Meseria comună, prietenii comuni – în primul rând colegul său de generație care este „patriarhul” nostru, Dan Berindei – ne apropiiau și mai mult, ca și proximitatea instituțiilor unde făceam cercetare, imediat după reabilitarea noastră, el la Muzeul Național de Artă al României, eu la Institutul de Istoria Artei.

Dar momentul întâlnirii noastre decisive a fost cel al anilor '80, când liberalismul apusese și când ne-am aflat pe aceeași baricadă nevăzută a luptei pentru apărarea monumentelor istorice amenințate cu distrugerea.

La mijlocul lui decembrie 1984, împreună cu Dinu Giurescu și cu venerabilul profesor arhitect Grigore Ionescu, am adresat autorităților timpului apelul pentru salvarea Văcăreștilor, urmat de un al doilea, în simbolică zi de 24 ianuarie 1985, când ctitoriei Mavrocordaților li se adăuga și biserica lui Mihai Viteazul din București – aici ni s-au alăturat Dionisie Pippidi, Vasile Drăguț, Radu Popa, Aurelian Trișcu – în fine, de un al treilea și zadarnic memoriu în octombrie 1985, unde semnatarilor li s-a adăugat Virgil Cândea.

Din pricina acestei acțiuni comune, în februarie 1988 – când dictatura își atinge apogeul – atât Dinu, cât și eu am fost invitați de Ambasada SUA, cu știrea autorităților române care se obișnuiseră cu protestele noastre de specialiști ai domeniului, să ne întâlnim cu secretarul de stat adjunct american John Whitehead, venit la Ceaușescu și care a dorit să știe, de la fiecare dintre noi, care era situația patrimoniului a cărui

distrugere provocase deja un scandal internațional. Din câte știu, demnitarul american s-a întâlnit atunci și cu fostul diplomat Liviu Bota, cu fostul prim-ministru Maurer, cred că și cu Silviu Brucan, sigur cu rabinul Moses Rosen și – în ciuda faptului că inițial Securitatea a încercat să împiedice audierea noastră – am putut transmite deschis tot adevărul necosmetizat.

Curând după aceea Dinu a putut emigra în Statele Unite ale Americii, unde, în anul următor, a publicat la New York prețioasa sa carte despre distrugerea patrimoniului românesc (*The Razing of Romania's Past*).

Revenit în țară după decembrie 1989, ne-am întâlnit pe o nouă baricadă, de data aceasta academică și constructivă, unde sper că ne-am adus fiecare obolul.

Academician Răzvan Theodorescu,
vicepreședinte al Academiei Române

Mărturia unei vieți dedicate istoriei

După succesul de public de care s-a bucurat cartea *Despre cultura de ieri și românii de azi. Convorbiri cu academicianul Răzvan Theodorescu* – apărută în condiții grafice deosebite la Editura RAO în anul 2017 –, propunem iubitorilor de istorie o carte despre viața și activitatea unuia dintre patriarhii istoriografiei române, academicianul Dinu C. Giurescu. Este o carte cu valoare de document, pe care am intitulat-o *Mărturia unui istoric singuratic. Convorbiri cu academicianul Dinu C. Giurescu*. Cartea poartă acest titlu pentru că regretatul profesor Dinu C. Giurescu s-a considerat întotdeauna un „călăreț singuratic“ în profesia de istoric, neînregimentat în colective de cercetare sau în instituții care să îi dicteze ce și cum să scrie. A lucrat în tinerețe alături de neuitatul său părinte, academicianul Constantin C. Giurescu – de la care a deprins acribia cercetării și alături de care a scris *Istoria românilor* –, după care și-a construit cariera de unul singur, alegându-și cu grijă subiectele lucrărilor, fie ele de istorie medievală, de istorie a patrimoniului sau de istorie contemporană, căreia i s-a dedicat în ultimele trei decenii.

Continuând seria interviurilor cu istoricii de seamă ai momentului – inaugurată în 2016 cu lucrarea *Portretul unui aristocrat al spiritului. Convorbiri cu academicianul Dan Berindei*, care va fi reeditată la Editura RAO în anul Centenarului Marii Uniri –, am considerat o datorie de suflet realizarea unei cărți dedicate academicianului Dinu C. Giurescu, de care m-a legat o colaborare veche și statornică. În urmă cu peste două decenii, în anii 1996-1997, domnul Dinu C. Giurescu mi-a fost profesor la Facultatea de Istorie a Universității București și atunci am învățat cu toții adevărata istorie a României de după 1945. Imediat după terminarea studiilor universitare, am avut onoarea de a fi, în anii 1997-1999,

preparator la catedra de istorie a românilor a Facultății de Istorie din București, unde am susținut seminarii la cursurile de istorie contemporană a României predate de domnii profesori Ioan Scurtu, Mihai Retegan și Dinu C. Giurescu. Au fost pentru mine anii minunați ai tinereții, cu întâlniri care aveau să mă marcheze intelectual și profesional. O astfel de întâlnire a fost cea cu profesorul Dinu C. Giurescu.

Ulterior, viața m-a dus pe alte drumuri, tot culturale – la Editura Fundației Culturale Române, Ministerul Culturii și Cultelor, Muzeul Național Bran sau Muzeul Național Peleș –, dar mi-a fost dat să mă reîntâlnesc cu domnul profesor Dinu C. Giurescu în anii 2003-2006, când pregăteam teza de doctorat dedicată *Elitelor și arhitecturii rezidențiale în Țările Române (sec. XIX-XX)*, sub coordonarea domnului prof. univ. dr. Ioan Opriș. Am avut șansa unică și extrem de onorantă ca din comisia care a validat lucrarea mea de doctorat să facă parte trei istorici de prestigiu, distinși membri ai Academiei Române, domnii Dan Berindei, Răzvan Theodorescu și Dinu C. Giurescu. Pentru tot ce am învățat de la domniile lor, pentru tot ce au însemnat în formarea mea profesională, le exprim și aici întreaga mea grațitudine.

Date fiind aceste circumstanțe, după cele două lucrări dedicate academicienilor Dan Berindei și Răzvan Theodorescu, cea de a treia – care îl are în centru pe academicianul Dinu C. Giurescu – se așază firesc în acest triptic închinat magiștrilor mei. Când m-am revăzut, după mulți ani, cu domnul academician Dinu C. Giurescu și i-am propus realizarea unei astfel de cărți, domnia sa a îmbrățișat acest proiect cu un entuziasm molipsitor și încurajator pentru mine. Am socotit – ca și Domnia Sa – că reîntâlnirea noastră pentru culegerea acestei mărturii de viață a fost un dar de la Dumnezeu! La vârsta patriarhilor, domnul profesor Giurescu a avut răbdarea de a răspunde pe larg, pe parcursul multor întâlniri de neuitat, nenumăratelor mele întrebări legate de viața și opera domniei sale. Gândul nostru a fost să oferim publicului o mărturie sinceră despre omul și istoricul Dinu C. Giurescu, despre familia sa, despre confrăți și despre istoria, mai veche sau mai recentă, a poporului din care se trage și pe care îl iubește necondiționat, chiar dacă uneori nu ezită să îi arate neîmplinirile. A făcut-o, cu statornicie după 1990, în cadrul multor emisiuni la radio și televiziune, și o face și în această carte, cu gândul de a trage un semnal de alarmă că drumul pe care mergem nu e totdeauna cel mai potrivit.

Fiind vorba despre o mărturie provocată, cartea aceasta urmărește firul cronologic al vieții domnului academician Dinu C. Giurescu, pornind de la evocarea strămoșilor săi din Chiojdul Buzăului, de care este foarte mândru. De aici s-a ridicat, din țărani înstăriți, Constantin Giurescu, bunicul eroului cărții noastre, cel care avea să devină în scurta sa viață întemeietorul studiilor de istorie socială și membru al Academiei Române. Fiul său, Constantin C. Giurescu, avea să ducă cercetarea istorică mai departe, fiind cel mai tânăr autor al unei sinteze de *Istoria românilor*, lucrare care propunea o nouă metodă de scriere a istoriei, clară, concisă și pe înțelesul marelui public, fapt ce i-a asigurat succesul în perioada interbelică și după 1990. Figura lui Constantin C. Giurescu apare pe tot parcursul cărții – ca părinte, ca profesor și istoric, ca om politic interbelic sau, între 1950 și 1955, ca deținut în penitenciarul de la Sighet –, fiind prezentată cu admirație de fiul care a urmat aceeași carieră de istoric, din pasiune, nu dintr-o datorie de onoare. Putem vorbi, astfel, de o adevărată dinastie de istorici a neamului Giureștilor, chiar dacă profesorul Dinu C. Giurescu nu era foarte încântat de această sintagmă, care exprimă totuși o realitate de necontestat.

Din partea mamei – Maria-Simona Mehedinți, considerată „sufletul casei” și evocată cu firească nostalgie în paginile acestui volum – ascendența domnului Dinu Giurescu coboară în ținuturile Vrancei, cu strămoși mocani, negustori și viticultori. Între ei se detașează figura ilustră a bunicului Simion Mehedinți, marele geograf și intelectual de frunte al României interbelice, creator de școală și membru marcant al Academiei Române. În aceste evocări apare și bunica Maria Mehedinți, în a cărei casă din București nepoții făceau tot felul de năzdrăvănii copilărești.

Evident, dialogurile prezentate în această carte sunt axate pe două teme mari: conturarea cât mai exactă a biografiei academicianului Dinu C. Giurescu și gândurile domniei sale despre istoria și destinul românilor în ultimul secol. Viața profesorului Dinu C. Giurescu a fost marcată puternic de evoluția politică a României, de la perioada interbelică și comunismul distructiv, până la democrația noastră originală de după 1990. Cum fiecare epocă și-a pus amprenta pe viața tuturor, cu transformări dramatice și supraviețuiri miraculoase, nici familia Giurescu nu a scăpat de amprenta vremurilor. Viața tihnită a unor intelectuali – proprietari ai unei case în centrul Bucureștiului, a două case de vacanță la Predeal și Mangalia

și chiar ai unei moșii viticole în Odobești – care au făcut carieră în profesie și în politică (Constantin C. Giurescu a fost profesor universitar, director de institut, deputat, rezident regal și ministru în vremea regelui Carol al II-lea) avea să fie răsturnată dramatic de schimbările politice de după cel de-al Doilea Război Mondial. Pentru familia Giurescu aveau să vină, chiar din 1946, vremuri grele, cu confiscarea caselor și a proprietăților funciare, cu evacuarea din casa de la București și mutarea într-o cameră insalubră de la periferie, culminând cu arestarea lui Constantin C. Giurescu și încarcerarea sa în penitenciarul de la Sighet.

Profesorul Dinu C. Giurescu nu a putut uita toate aceste drame care i-au marcat destinul și cărora a încercat să le dea o explicație istorică în convorbirile noastre. Neavând șansa de a pleca din țară – așa cum au făcut-o mulți tineri din înalta societate în anii 1944-1947 –, tânărul absolvent de istorie Dinu C. Giurescu nu și-a putut găsi rostul în domeniul cercetării sau învățământului, la un institut de istorie sau la Universitate, cum ar fi fost firesc, ci la Sovromconstrucții nr. 6, ca normator pe unul dintre șantierele Republicii Populare Române. Chiar și aici, timp de șase ani și patru luni – între 1950 și 1955, răstimp în care tatăl său ispășea la Sighet vina de a fi fost demnitar în anii regimului regelui Carol al II-lea –, tânărul Dinu Giurescu a găsit puterea de a supraviețui, alături de prieteni și colegi de generație, cum au făcut-o atâția în acele vremuri, cu speranța că se va putea întoarce, cândva, la meseria de istoric.

O va face, începând cu anul 1956, când va reuși să se angajeze ca îndrumător la Muzeul de Artă al RPR, unde timp de opt ani se va ocupa de studierea patrimoniului artistic – la București sau la palatul din Mogoșoaia – și de organizarea unor expoziții de marcă (în care a avut misiunea de a-l însoți chiar pe Petru Groza). Tot din această perioadă, din 1959, datează și publicarea primului studiu de istorie, dedicat anafornițelor brâncovenești și publicat în *Glasul Bisericii*, cu aprobarea patriarhului Justinian Marina, cel care îl va ajuta pe Constantin C. Giurescu să se mute în două camere dintr-o casă parohială, ceea ce reprezenta un salt uriaș față de locațiile inițiale în care au fost aruncați membrii familiei Giurescu. Era debutul unei cariere științifice de cercetător ce se va întinde pe parcursul a peste cinci decenii de activitate, concretizată de nenumărate monografii, studii și articole dedicate istoriei noastre.

În paralel cu reabilitarea profesională a istoricului Constantin C. Giurescu – după o întâlnire memorabilă cu Petru Groza, povestită detaliat în carte –, s-a petrecut schimbarea și pentru Dinu C. Giurescu, care a urmat o carieră didactică de peste două decenii, predând istoria diplomației românești la Ministerul Afacerilor Externe (unde a lucrat în calitate de cercetător, timp de patru ani) sau cursuri de istorie și civilizație europeană la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” (predând aici din 1968 până în 1987). A fost o perioadă rodnică în activitatea domnului profesor Dinu C. Giurescu, în care și-a putut susține doctoratul (în 1968) și a publicat mai multe lucrări despre Evul Mediu românesc. Anii ultimi ai dictaturii ceaușiste au adus cu ei demolările din cadrul „sistemizării” urbane, ceea ce a provocat reacția publică a unor intelectuali de marcă. Între ei, situându-se „pe aceeași baricadă” a apărării monumentelor istorice, s-au aflat Răzvan Theodorescu și Dinu C. Giurescu, care au avut curajul de a semna memorii de protest către Nicolae Ceaușescu, cum a fost în cazul demolării ansamblului mănăstirii Văcărești. În plus, istoricul Dinu C. Giurescu a considerat că memoria peliculei va reține pentru eternitate imaginea vechiului București și a început, în anii demolărilor furibunde din capitală, să fotografieze monumentele care dispăreau sub lama buldozerelor. Toate aceste mărturii fotografice vor ilustra lucrarea *Distrugerea trecutului României*, pe care profesorul Giurescu o va redacta în Statele Unite ale Americii, în anul de grație 1989, și care a cunoscut un binemeritat succes, atât în Marea Britanie, cât și în România, după 1990.

În cadrul sistemizării urbane, în București avea să cadă victimă, în 1987, și casa familiei Giurescu din strada Berzei nr. 47, evocată atât de melancolic în paginile acestei cărți. Drama demolării casei părintești – care pentru istoricul Dinu C. Giurescu a echivalat cu ștergerea trecutului și a memoriei copilăriei, tinereții și maturității – a fost picătura care a umplut paharul și l-a convins să ceară definitiv plecarea din țară. Cei doi ani de exil în Statele Unite ale Americii (1988-1990) nu au fost o soluție pentru istoricul Dinu C. Giurescu, care mărturisește în această carte că nu și-a găsit rostul pe „tărâmul făgăduinței”. Rostul său era, firesc, în țară, unde va reveni imediat la începutul anului 1990, când se va reîncastra ca profesor la Facultatea de Istorie a Universității București, unde a ținut cursuri speciale, cursuri generale, seminarii pentru masterat și a condus lucrări de doctorat.

Aici, în România democratică de după 1990, o voce ca a domnului Dinu C. Giurescu s-a făcut puternic auzită timp de două decenii și jumătate. Aici va veni și recunoașterea academică pentru Dinu C. Giurescu, care va fi ales în 1990 membru corespondent al Academiei, pentru ca în 2001 să devină membru titular, iar în 2014-2015 vicepreședinte al înaltului for cultural. Aici, în mijlocul cetății, în mijlocul studenților, și-a regăsit profesorul Giurescu vocația de istoric. Aici va activa profesorul Giurescu pe tărâmul protejării patrimoniului cultural, ca președinte al Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor sau ca director general al Muzeului Țăranului Român (2001-2005, într-un mandat marcat de împliniri și profunde dezamăgiri). Și tot aici, în țara sa, Dinu C. Giurescu va scrie cărțile dedicate istoriei contemporane a României, în care va încerca să explice – pe baza documentelor descoperite în arhivele americane și românești – instaurarea și consolidarea regimului comunist. Toate aceste lucrări de istorie vor fi încununuate de coordonarea și redactarea – cu contribuții esențiale din partea profesorului Dinu C. Giurescu – a volumelor IX și X din tratatul de *Istoria Românilor*, publicat sub egida Academiei Române.

Aici, în apartamentul din Piața Victoriei, în care profesorul Dinu Giurescu a locuit din 1990, am avut bucuria de a mă reîntâlni cu domnia sa pentru a culege mărturia unei vieți dedicate istoriei, patrimoniului și monumentelor României. Pe lângă aceste amintiri biografice – legate de istoria familiei Giurescu –, regăsim în carte gândurile profesorului despre evoluția României după 1990, când toată lumea a sperat în schimbarea economică și socială. Convins că lucrurile nu s-au petrecut întocmai așa, profesorul Giurescu rostește, fără menajamente, adevăruri dureroase despre neputințele și interesele care au blocat realizarea speranțelor din decembrie 1989. Într-o lume globalizată, într-o Europă comună, în care pentru unii istoria nu mai are nicio valoare, profesorul Dinu C. Giurescu se pronunță ferm pentru păstrarea istoriei și a identității culturale naționale, ca mijloc de supraviețuire. Poate că apariția în anul Centenarului Marii Uniri a acestei cărți dedicate academicianului Dinu C. Giurescu îi va îndemna pe mulți tineri să-și iubească mai mult țara și istoria.

Dialogurile care stau la baza acestei cărți au fost înregistrate pe parcursul multor întâlniri cu academicianul Dinu C. Giurescu¹. Transcrierea

¹ Înregistrarea interviurilor a avut loc în locuința din București a academicianului Dinu C. Giurescu, în zilele de 14-17, 21-23, 29-30 noiembrie 2017, 1-2, 4-6, 9 și 14-15 decembrie 2017.

și adnotarea convorbirilor a născut, firește, alte întrebări din partea mea și alte răspunsuri din partea profesorului Giurescu, desfășurate în primele luni ale anului 2018. Din păcate, la 24 aprilie 2018 academicianul Dinu C. Giurescu a încetat din viață, lăsând un gol imens în istoriografia și cultura română. Prin trecerea sa din această lume, am pierdut cu toții o mare conștiință civică și patriotică și un istoric devotat neamului său, pe care l-a iubit pătimaș. Toate aceste convorbiri vor rămâne de neuitat pentru mine – studentul, asistentul și doctorandul de odinioară al profesorului Dinu C. Giurescu. În același timp, îmi rămâne și regretul infinit că profesorul Dinu C. Giurescu a plecat dintre noi cu puțin timp înainte de apariția acestei cărți, în a cărei realizare s-a implicat atât de mult în ultimul său an de viață. Am sperat că ne va fi alături în momentul apariției și lansării cărții, dar domnia sa mi-a spus, într-o după-amiază de decembrie 2017, cu sumbră premoniție, cuvinte pe care nu le pot uita: „Dragă, cartea aceasta o vei lansa tu, singur, în vară, când eu nu voi mai fi!“ Mă consolează oarecum gândul că profesorul Dinu C. Giurescu a reușit să vadă transcrierea tuturor convorbirilor noastre și forma finală a cărții, înainte de a fi predată spre tipar.

Lucrarea *Mărturia unui istoric singuratic. Convorbiri cu academicianul Dinu C. Giurescu* este completată cu o serie de articole ale domnului academician Dinu C. Giurescu despre o problemă care l-a frământat în ultimii ani ai vieții: regionalizarea României. Memoriile de protest ale domniei sale împotriva demolării monumentelor istorice și a „sistematisării urbane“ nu puteau lipsi din această carte dedicată istoricului Dinu C. Giurescu. Volumul se încheie cu un curriculum vitae și un memoriu de activitate care cuprind toate lucrările științifice ale academicianului Dinu C. Giurescu.

*

Am avut onoarea de a putea asocia acestui proiect editorial două voci marcante ale istoriografiei contemporane: domnul academician Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române, și domnul academician Răzvan Theodorescu, vicepreședinte al Academiei Române. Pentru paginile emoționante în care domniile lor au evocat viața și activitatea academicianului Dinu C. Giurescu, le exprim încă o dată întreaga mea grațitudine.

Pentru ajutorul neprețuit acordat pe parcursul redactării acestei cărți, aduc cele mai calde mulțumiri doamnei Lia Ioana Ciplea, care a

citit cu acribie manuscrisul și cu care am discutat îndelung pe marginea mărturisirilor academicianului Dinu C. Giurescu. Fără sprijinul necondiționat al domniei sale realizarea acestei cărți nu ar fi fost posibilă.

Dr. Oana Ilie și dr. Mircea-Alexandru Hortopan au realizat o lectură atentă și avizată a acestor convorbiri, cu prețioase sugestii de redactare, fapt pentru care le aduc sincere mulțumiri.

Mulțumiri speciale îi adresez domnului Ovidiu Enculescu, directorul general al Editurii RAO, care și-a asumat editarea acestei cărți cu același entuziasm cu care a susținut, în 2017, apariția unui alt volum al meu: *Despre cultura de ieri și româniei de azi. Convorbiri cu academicianul Răzvan Theodorescu*.

Cea mai mare parte a fotografiilor cu care am ilustrat acest volum provine din arhiva personală a domnului academician Dinu C. Giurescu. Alte imagini ne-au fost puse la dispoziție de către doamnele Lia Ioana Ciplea, Marina Giurescu-Vlah (fiica regretatului istoric) și Alina-Bianca Bălan (Academia Română), cărora le adresez aici alesele mele mulțumiri.

Dr. Narcis Dorin ION

Convorbiri...

Narcis Dorin Ion: *Domnule academician Dinu C. Giurescu, vă propun să începem convorbirile noastre cu primele informații despre înaintașii dumneavoastră.*

Academician Dinu C. Giurescu: Vă mulțumesc în mod deosebit pentru ideea de a realiza o asemenea carte despre viața mea. La vârsta mea de 91 de ani – pe care, cu voia Domnului, i-am împlinit în 15 februarie 2018 –, consider că acest dialog este un dar de la Dumnezeu, pentru că eu nu mai pot să scriu și aproape nu mai văd să citesc. Dacă reușim să terminăm aceste dialoguri, aceasta va fi cartea care mă va caracteriza pe mine. De aceea mă grăbesc să vă spun tot ce știu despre familia mea și despre mine, pentru ca generațiile următoare să poată afla mai multe despre neamul Giureștilor, pe care mulți îi consideră o dinastie de istorici, deși mie nu prea îmi place chestia cu „dinastia“ de istorici.

Și totuși, putem vorbi despre o dinastie de istorici, pentru că în familia Giurescu există patru generații de istorici, de la bunicul dumneavoastră, Constantin Giurescu, până la fiica dumneavoastră, Ena-Simona, doctor în Istoria artei și director de muzeu în Florida (Statele Unite ale Americii). Revenind la originile familiei Giurescu, care e cea mai veche mărturie iconografică despre strămoșii dumneavoastră?

Cea mai veche mărturie fotografică a înaintașilor familiei noastre, pe care o păstrez cu sfințenie și de care sunt tare mândru, datează de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Este o fotografie bună ca imagine, din 1897-1898, în care apar toți fruntașii satului Chiojd: Gheorghe Giurescu, Silvestru Frânculescu, primar, Constantin (Sticu) Giurescu, străbunicul meu, Theodor Popescu (Ciuntu), învățător și Dumitru (Mitică) Popescu. Cei din fotografie au fost identificați de domnul Romulus Predescu, nepotul

matern al lui Silvestru Frânculescu. Toți erau oameni respectabili, ei trimiteau acești copii sărmani din sate la studii. Așa s-a clădit România, cu selecția făcută la baza societății, la sat. Când am văzut școala primară veche din Chiojd, o școală din vremea lui Spiru Haret, care nu era mai mare decât o căsuță, am avut un sentiment de admirație și mi-am dat seama că de aici au pornit niște minți care au dat apoi însuțit țării.

Documentar, strămoșii neamului Giurescu coboară până în secolul al XVIII-lea.

Primul Giurescu pe care îl cunoaștem este Grigorie, care trăia la începutul secolului al XIX-lea în satul Chiojdu de Bâsca sau Chiojdu Mic, fost în județul Saac, azi în județul Buzău. În *Amintirile* sale, tatăl meu scrie că primul strămoș pe care îl cunoaștem este Ioniță Giurescu, logofăt la zărfia Prahovei, pe la 1798¹. Genealogia familiei noastre continuă cu Grigore Giurescu, care a avut un fiu, Dumitrache, și o fiică, Ecaterina. Dumitrache Giurescu a fost logofăt, boier de neam, după cum aflăm dintr-o diplomă din 1 noiembrie 1845. El s-a căsătorit în 1840 cu Ioana Izbășoiu, fiica lui Tudor Izbășoiu din Chiojdu Mic, care i-a dat fiicei sale o zestre importantă cuprinzând pământuri, animale și o casă construită în 1840.

Casă în stil tradițional, cu valoare de monument istoric, care acum se află la Muzeul Viticulturii și Pomiculturii din Golești-Argeș.

Exact. Era o casă foarte interesantă, cu pivniță și un etaj de locuit, care avea patru încăperi (tindă, cameră curată, pentru oaspeți, camera de locuit și bucătăria) și un pridvor foarte frumos, cu stâlpi din stejar. Casa era construită din bârne de brad, pe o pivniță din piatră. La un moment dat, în vremea comunismului, s-a pus ca temă constituirea unui muzeu etnografic al acestor case tradiționale de la munte. Casa străbunicilor mei a fost aleasă ca fiind o construcție reprezentativă pentru zona de semi-munte unde fusese clădită de Tudor Izbășoiu, socrul lui Dumitrache Giurescu. De aceea a fost demontată bârnă cu bârnă și refăcută în anii '70 ai secolului trecut în muzeul în aer liber de la Golești². E bine că s-a

¹ Constantin C. Giurescu, *Amintiri/1*, București, Editura Sport-Turism, 1976, p. 16.

² Constantin C. Giurescu descria astfel casa strămoșilor săi din Chiojdu Mic: „Această casă a cărei podea era ridicată peste doi metri de la pământ, cu o odaie mare în stânga, o sală, două odăi mai mici în dreapta, un pridvor lat în față, mărginit de stâlpi de stejar, pridvor la care sui pe o scară largă interioară, și o pivniță întinsă în care pătrunzi printr-o poartă zăbreliată, a luat ființă în anul 1840; ea se află și astăzi, însă nu în satul Chiojd, ci la Muzeul podgoriei și al

procedat așa pentru că în acest fel casa a fost salvată, altfel cine știe ce s-ar fi întâmplat cu ea. Mai mult ca sigur că ar fi fost devastată și ruinită, ca multe altele de care s-a ales praful în România după 1989.

Ce urmași au avut stră-străbunicii dumneavoastră?

Dumitrache și Ioana Giurescu au avut cinci copii, patru băieți (Costache, Gheorghe, Dumitru și Victor) și o fată, Maria, supranumită Uța, căsătorită cu un preot. Dintre aceștia, doar trei au avut descendenți. Cel din care mă trag eu este Costache Giurescu, despre care voi vorbi puțin mai târziu. Un frate al lui Costache, Dumitru Giurescu, a avut doi băieți, Grigore și Constantin. Grigore Giurescu a urmat studii de Drept, și-a luat chiar doctoratul și a devenit primar la Chiojdu Mic, dar a fost ucis de niște tâlhari în împrejurări dubioase. El a avut doi copii: o fiică, profesoară, și un băiat, Romulus Giurescu, sublocotenent aviator, mort în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, în iulie 1941, în timpul luptelor pentru eliberarea Basarabiei. Urmași a mai avut și Maria (Uța) Giurescu, căsătorită cu preotul poreclit Urzică, cu care a avut trei copii, două fete și un băiat, Victor Giurescu, profesor de geografie la Liceul „Dimitrie Cantemir” din București.

Să revenim, vă rog, la străbunicul dumneavoastră, Costache Giurescu.

Da. Costache Giurescu, fiul logofătului Dumitrache, s-a născut în 1850 și s-a căsătorit cu Ileana (Leanca) Drăgoescu, fiica unui moșnean din Sibiciu, tot în județul Buzău. Nu știu când au murit străbunicii mei paterni, dar pot să vă spun că au avut nu mai puțin de 13 copii, din care doar trei băieți au ajuns la maturitate (Constantin, Ion și Alexandru).

livezii din Golești, în județul Argeș. Când s-a hotărât, acum câțiva ani, să se înființeze acest muzeu, inițiatorii s-au gândit să aducă, spre a fi expuse, case reprezentative din regiunile viticole și pomicole ale țării. Drept tip de casă moșnească din regiunea pomicolă a Buzăului, a fost aleasă casa noastră bătrânească din Chiojd. Patru meșteri dulgheri din Cățiaș – unul din cătunele Chiojdului – au desfăcut lemnele casei, le-au numerotat, apoi le-au suit în camioane și, la Golești, au făcut casa din nou, aidoma celei demontate. Numai că la Golești, casa, foarte bine refăcută, stă singuratică, în timp ce la Chiojd avea în jurul ei un întreg complex și anume: pe partea stângă, cum priveai de sus, din pridvor, era «casa mică» destinată fratelui tatei, Ionică, apoi, în rând cu aceasta, magazia de piatră, zidită de niște meșteri italieni (...); pe partea dreaptă, magazia de bărne, muruită și spoită cu var, în care se păstrau «tocitorile», iar în continuarea acesteia bucătăria și, formând unghi drept, încă o odaie; în față, spre drum, zidul de bolovani care mărginea curtea și, la mijlocul lui, poarta cea mare, pentru carele de porumb sau de prune și un acoperiș de șindrila în două fețe, încheindu-se în unghi, sus. Peste drum era povarna de făcut țuică și, alături, staulul boilor și al vacilor, precum și îngrăditura în care se clădea fânul, adus cu târgile”. (Constantin C. Giurescu, *Amintiri/1*, p. 17)

Primul dintre acești băieți a fost bunicul meu, Constantin Giurescu, care s-a născut la 8/20 august 1875 în casa părintească din Chiojdu Mic, unde a și urmat școala primară, primele șase clase (între anii 1881 și 1887), avându-l ca profesor pe Nicolae Popescu.

Să încercăm creionarea unui portret al bunicului dumneavoastră, Constantin Giurescu.

Eu nu l-am cunoscut pe bunicul meu patern. Tata nu mi-a vorbit prea mult despre tatăl său. Era un subiect pe care nu îl aborda decât dacă îi ceream în mod expres. Tata a îngrijit și el o ediție a lucrărilor lui Constantin Giurescu, în 1943¹. Eu am făcut cunoștință cu bunicul meu, Constantin Giurescu, doar în mod livresc și foarte târziu. Era prin anul 1985, când profesorul Valeriu Râpeanu² a hotărât să reediteze – în colecția pe care o coordona la Editura Eminescu – studiile de istorie socială ale bunicului meu. Îi rămân și azi recunoscător pentru acest lucru. A fost o ediție pe care am îngrijit-o eu în 1985 și am predat-o editurii în 1986. Mi-am zis că nu îl pot corecta pe bunicul meu. Mi-a venit ideea să văd dacă din ce a scris bunicul meu atunci a mai rămas ceva din concluziile lui. Am văzut că în majoritatea studiilor de istorie socială ale bunicului meu concluziile erau neatinse. Nimeni nu a mai reluat subiectul și nu a mai adăugat ceva la tema respectivă. Atunci am comunicat eu cu bunicul meu, efectiv, peste timp și peste ani, când am văzut că era un om metodic, clar, că își aranja sursele de informare pe fișe, adică nu lucra la întâmplare, nu era un fantezist.

Aici l-ați moștenit pe bunicul dumneavoastră, cu fișele și rigoarea în cercetare.

Într-un fel, da, dar el era mult mai riguros decât mine. El era un om al pământului care avea această disciplină a agriculturii, a lucrului bine făcut, pe care a aplicat-o și în studiile lui.

¹ Constantin Giurescu, *Studii de istorie socială*, ediție îngrijită și revizuită de Constantin C. Giurescu, București, Biblioteca istorică Universul, Editura Universul, 1943, 351 p. Lucrarea cuprindea studiile: *Vechimea rumâniei în Țara Românească și legătura cu Mihai Viteazul; Despre rumâni; Despre boieri.*

² Valeriu Râpeanu (n. 28 septembrie 1931), eseist și critic literar. Redactor la *Gazeta literară* (1954-1959), *Luceafărul* (1959-1962) și *Scinteia* (1962-1969). Vicepreședinte al Comitetului de Radio și Televiziune (1970-1972), apoi director al Editurii „Eminescu” (până în 1989), unde a inițiat câteva colecții de prestigiu: „Biblioteca de filosofie a culturii românești”, „Thalia”, „Biblioteca Eminescu”, cuprinzând nume și opere fundamentale ale filosofiei, istoriografiei, sociologiei, artei teatrale și muzicale românești.